

Mennyi a bűn ára? A közvetítői eljárásokban kötött megállapodások vizsgálatának tapasztalatai

Minden büntetőeljárás célja a bűncselekményt elkövető személy büntetőjogi felelőssége felőli döntés; Magyarországon kizárólag bíróság állapíthat meg bűnösséget és szabhat ki büntetést. Ebben a szigorúan szabályozott rendszerben kakukktojásnak tűnhet a tevékeny megbánás lehetősége, hiszen a közvetítői eljárás egyetlen tisztán konszenzuális formulájában – ha annak feltételei fennállnak – a hatóságok egy időre hátrébb lépnek, és voltaképpen a sértettre bízzák a gyanúsított további sorsát: egy megszüntető határozattal biztosítják büntetlenségét, vagy megegyezés hiányában a büntetőeljárás folytatása mellett döntenek. Az OKRI által lefolytatott kutatás tárgya a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői eljárásokban kötött megállapodások elemzése és az aktuális gyakorlati kérdések vizsgálata volt. Az eredményes közvetítői eljárás (a bűncselekmény elkövetése ellenére) a gyanúsított számára büntetlenséget eredményez, míg a sértett részére valamiféle megnyugvást jelenthet. De a valóságban mégis mennyi a bűn ára? Mennyit ér meg a gyanúsítottnak a bűncselekmény „kiváltása”? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre kerestük a válaszokat, és nagyrészt meg is találtuk.

Bevezető gondolatok

A közvetítői eljárás a gyanúsított és a sértett megegyezését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő, a gyanúsított, illetve a sértett indítványára, vagy önkéntes hozzájárulásukkal alkalmazható eljárás.¹ A „helyreállító igazságszolgáltatás” egyik eszközeként funkcionálva a koncepció alapvető célja a bűncselekmény elkövetését megelőző eredeti állapot visszaállítása (sértetti reparáció), centrumában a bírói útról történő elterelés, valamint a konfliktus kommunikációval történő rendezésének a gondolata áll.²

A 2012. évi C. törvény (Btk.) és a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) szabályozza a tevékeny megbánás (mediáció) anyagi és eljárásjogi feltétele-

¹ Be. 412. § (1) bek.

² Belovics Ervin – Tóth Mihály: *Büntető eljárásjog*. Ötödik, aktualizált kiadás. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2020, 304. o.

it. A Btk. a tevékeny megbánás keretében utal a közvetítói eljárásra, melyből kitűnően az ott megjelölt³ vétséggel vagy a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettel okozott sérelem jóvátétele büntetethezességét megszüntető ok, míg az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettek esetén a büntetés korlátlan enyhítésére van lehetőség. A Btk. meghatározza azt is, hogy mikor nincs helye ezen rendelkezések alkalmazásának, így például ha az elkövető többszörös vagy különös visszaeső, a bűncselekményt bünszervezetben követte el, vagy ha a bűncselekmény halált okozott. A közvetítói eljárás Be. szerinti alapvető követelménye, hogy a Btk. 29. §-a alapján az eljárás megszüntetésének vagy a büntetés korlátlan enyhítésének legyen helye, a gyanúsított a vádemelésig bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomást tegyen, a bűncselekmény jellegére, az elkövetés módjára és a gyanúsított személyére tekintettel a bűncselekmény jóvátétele várható legyen, továbbá hogy a büntetőeljárás lefolytatása mellőzhetővé váljon, avagy megalapozottnak feltehető, hogy a bíróság a tevékeny megbánást a büntetés kiszabása során értékelni fogja.⁴ A Kúria a célszerűség és a megengedhetőség körében rámutatott arra is, hogy a Be. 221/A. § (3) bekezdése szerinti eljárási feltételek konjunktívak, ugyanakkor a d) pont szerinti feltétel megállapítása mérlegelést igényel; az a)–c) pontokban írtak együttes jelenléte tehát önmagában még nem eredményezi a közvetítói eljárás alkalmazhatóságát (Kúria 3 Bkv. IV.).

A Be. olvasatában a közvetítói eljárás többes célt szolgál: a gyanúsított és a sértett megbékélését, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartásának elősegítését. Fontos látni, hogy a Be. pozitív megközelítésű szabályozása a Btk.-val ellentétben nem sorol fel eljárást kizáró negatív korlátokat, azonban a büntetőeljárás lefolytatása nem mellőzhető azokban az esetekben, amelyekben a tevékeny megbánás anyagi jogi alkalmazása a Btk. 29. § (3) bekezdése alapján kizárt. A Btk. 29. § (1)–(2) bekezdése szerint a tevékeny megbánást megalapozó megállapodás közvetítói eljárás hiányában nem eredményezheti az eljárás megszüntetését, illetve a büntetés korlátlan enyhítésének alkalmazását; a megállapodásnak kizárólag a Be. szabályai szerint, illetőleg a büntető ügyekben alkalmazható közvetítói tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény (Bktv.) szerint eljáró szervek felügyelete mellett kell létrejönnie. A Be. tisztázó jelleggel rögzíti, hogy a közvetítói eljárásnak nem akadály a sértetti jóvátétel korábbi teljesítése, és az sem, ha több

³ Btk. 29. §, Az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni vétségek.

⁴ Belovics Ervin – Tóth Mihály: i. m. 307. o.

gyanúsított van az ügyben, vagy egy gyanúsított több sértett sérelmére valószínűtlen meg a bűncselekményt.⁵

Fel kell figyelni arra is, hogy a Be. preambuluma szerint az Országgyűlés „az igazság megállapításának igényét” is szem előtt tartva alkotta meg e törvényt; és azt is leszögezi, hogy „a bíróság feladata az igazságszolgáltatás”⁶, eként a bírósági eljárás célja az igazság felderítése⁷, és nem más hatóságoké vagy személyeké. Tény azonban, hogy a büntetőeljárástól várjuk valamely múltbeli esemény igazságtartalmának megállapítását, és ez független attól, hogy milyen típusú maga az eljárás, és milyen a megcélzott igazság természete.⁸ Azokban az ügyekben, amelyekben felmerül a közvetítői eljárásra utalás lehetősége, az ügyész azzal a dilemmával szembesül, hogy a sértett érdekeit előtérbe helyezve lemondjon-e, lemondhat-e a közvádloói funkciójából eredő büntetőjogi igény érvényesítésének a jogáról. Bár a generális és a speciális prevenció is célként fogalmazható meg, erőteljesen mérlegelni kell, hogy az ügyész bírósági eljárás keretében, büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó indítványával szerezzen-e érvényt a jogalkotói céloknak; nevezetesen ragaszkodjon-e a bűncselekmény elkövetőjének felelősségre vonásához. A büntetlen előéletű terhelt által elkövetett vagy elleni bűncselekmények esetén célszerű lehet a közvetítői eljárás, ugyanakkor ha már volt büntetve, esetleg még visszaeső is – ami nem kizáró ok –, hosszas mérlegelést igényel, hogy az okozott kár megtérítése vagy a büntetés kiszabását célzó bírósági eljárás jelentsen-e prioritást. A testi épség, illetve a család elleni bűncselekmények körében szintén hangsúlyos kérdés, hogy a sérülés bekövetkezése a terhelt rendszeresen durva, erőszakos magatartásának a következménye-e, a hozzátartozók pedig – a családon belüli erőszak ismert dinamikája okán – teljesen más megítélés alá esnek.⁹ A bűnözésre adott válasz másfajta útként, vagyis a hagyományos büntetőeljárás másik opciójaként megjelenő¹⁰ resztoratív szemléletnek kétségtelenül helyet kell kapnia a mo-

⁵ Polt Péter (főszerk.): *Kommentár a büntetőeljárás törvényéhez*. 1. kötet LXVI. Fejezet. A közvetítői eljárás. Wolters Kluwer, 2018

⁶ Be. 11. §.

⁷ Tóth Andrea Noémi: A büntetőeljárás fő céljának érvényesülése a semmisségi panasz- és a felülvizsgálati eljárásban. *Erdélyi Jogélet*, 2021/1., 171., 173. o. https://epa.oszk.hu/04200/04270/00005/pdf/EPA04270_erdelyi_jogélet_2021_1_171-178.pdf

⁸ Erdei Árpád: Mi az igazság? In: Erdei Árpád (szerk.): *A büntetőítélet igazságtartalma*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2010, 9–22. o.

⁹ A kutatáshoz írásban érkezett ügyési észrevétel.

¹⁰ Barabás Andrea Tünde: A mediáció lehetőségei a büntetés-végrehajtásban. In: Virág György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok*, 48. OKRI, Budapest, 2011, 100. o.; Barabás Andrea Tünde: A

dern igazságszolgáltatásban¹¹, de ezzel párhuzamosan az ügyek nagy részében gondos megfontolást igényel, hogy van-e helye a jogintézmény alkalmazásának még akkor is, ha mind az anyagi, mind az eljárásjogi feltételek fennállnak.

Közvetítői eljárások az országos statisztikai adatok tükrében

A kutatás lefolytatásához megyénkénti bontásban, 2018. július 1. és 2020. december 31. közötti időszakra nézve beszereztük az „ügyszámos listát”, a kriminálstatisztikai elemzés forrásaként a Legfőbb Ügyészség által rendelkezésre bocsátott adatbázis szolgált. A járványügyi helyzetre figyelemmel elsődleges szempont volt a kutatási minta megfontolt összeállítása, ezért a bűnügyi iratok magas számára tekintettel kizárólag a főváros illetékességi területéről kértünk be aktákat; valamennyi kerületi ügyészséget figyelembe véve mindösszesen 150 bűnügyi iratot.

A közvetítői eljárással érintett jellemző bűncselekmények

A jellemző bűncselekményeket illetően elmondható, hogy valamennyi megye adatait összesítve a vizsgált időszakban legtöbbször közúti baleset okozása (2798), lopás (1038), testi sértés (595), rongálás (422), illetve zaklatás (231) miatt indult eljárások fejeződtek be eredményes közvetítői eljárás után. Ezután következik a garázdaság (201), a csalás (157), a sikkasztás (144) és a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés (115), de ezen túlmenően a bűncselekmények széles skálája megtalálható a tárgykörben.

Eljárásmegszüntetés a létrejött megállapodásra tekintettel

Megállapítható, hogy két és fél év alatt mindösszesen 6220 bűncselekmény vonatkozásában rögzítettek megállapodást a büntetőjogi szakág számítástechnikai bázisú ügyviteli rendszerében (BÜR). A vizsgált 30 hónap átlagában ez azt jelenti, hogy havonta 207, hetente 52 esetben dönthettek az ügyészek az eljárás megszüntetéséről ilyen jogcímen, ezáltal minden munkanapra országosan csupán 10 megállapodás jutott. A feladatok ellátására vetítve – így visszabontva – eléggé informatív ez a számadat; annak megítélése, hogy ez sok vagy kevés, szubjektív vélemény lehet.

bosszútól a kiegyezésig: változó társadalmak, változó szankciók. In: Pusztai László (szerk.): *Kriminológiai és Kriminálisztikai Évkönyv*. IKVA Kiadó, Budapest, 1993, 18. o.

¹¹ Barabás Andrea Tünde: A mediáció jövője Magyarországon. *Ügyészek Lapja*, 2007/5., 17–25. o.

1. számú táblázat

A 2018. július 1. és 2020. december 31. között rögzített bűncselekmények területi megoszlása, amelyeknél „Közvetítói eljárásra utalás után az ügyész az eljárást megszüntette a létrejött megállapodásra tekintettel” (BÜR)

Megye	Összesen
Bács-Kiskun	315
Baranya	443
Békés	243
Borsod-Abaúj-Zemplén	435
Csongrád-Csanád	366
Fejér	301
Főváros	771
Győr-Moson-Sopron	396
Hajdú-Bihar	326
Heves	151
Jász-Nagykun-Szolnok	183
Komárom-Esztergom	174
Nógrád	126
Pest	678
Somogy	214
Szabolcs-Szatmár-Bereg	415
Tolna	163
Vas	129
Veszprém	271
Zala	120
Összesen	6220

A táblázat alapján jól látható, hogy a főváros (771), illetve Pest megye (678) „toronymagasan” vezet a gyanúsított és a sértett között létrejött megállapodásokat illetően. Ezt követi Baranya (443), Borsod-Abaúj-Zemplén (435) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye (415), de nagyságrendileg hasonló sikereket könyvelhettek el Győr-Moson-Sopron (396) vagy Csongrád-Csanád (366) megyében is. A táblázat szemlélteti számunkra azt is, hogy a vizsgált időszakban Vas (129), Nógrád (126) és Zala (120) megyében jött létre a legkevesebb megállapodás, de ugyancsak kétszáz alatti számot mutat Jász-Nagykun-Szolnok (183), Komárom-Esztergom (174), Tolna (163) és Heves (151) megye is.¹²

¹² A különbségek megértéséhez közelebb juthatnánk, ha a vizsgált időszakot (két és fél év) összevetnénk a megyénkénti összbűnözési adatokkal, de jelen kutatás keretében kizárólag a releváns adatokkal, és az ügyszámos listából kinyert bűnügyi iratok vizsgálatával foglalkoztunk.

Vádemelés eredménytelen közvetítői eljárást követően

A 2. számú táblázat azon bűncselekményeket mutatja országos szinten, amelyeknél valamilyen okból nem vezetett eredményre a közvetítői eljárás, ezért a vádemelés nem volt elkerülhető az ügyben (1065). Erre leginkább lopás (339), közúti baleset okozása (166) és csalás (115) bűncselekmények miatt került sor, de nem csekély mértékben vált szükségessé vádemelés testi sértés, sikkasztás, rongálás vagy zaklatás miatt sem.

2. számú táblázat

A 2018. július 1. és 2020. december 31. között rögzített bűncselekmények, amelyeknél vádemelés történt a közvetítői eljárás után (BÜR, 81-es kivezetési kód)

Jellemző bűncselekmény	Összesen
A közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény	6
Becsületsértés	4
Csalás	115
Cserbenhagyás	2
Egyedi azonosító jellel visszaélés	1
Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés	9
Garázdaság	39
Hamis magánokirat felhasználása	4
Hütlén kezelés	1
Információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás	29
Információs rendszer vagy adat megsértése	1
Jármű önkényes elvétele	9
Járművezetés ittas állapotban	1
Jogtalan elsajátítás	16
Kapcsolati erőszak	1
Készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés	2
Közúti baleset okozása	166
Lopás	339
Magánlaksértés	11
Önbíráskodás	4
Rongálás	63
Segítségnyújtás elmulasztása	5
Sikkasztás	74
Személyes adattal visszaélés	1
Személyi szabadság megsértése	4
Szeméremsértés	1
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése	1
Tartási kötelezettség elmulasztása	1
Testi sértés	97
Zaklatás	58
Összesen	1065

Az iratvizsgálat eredményei

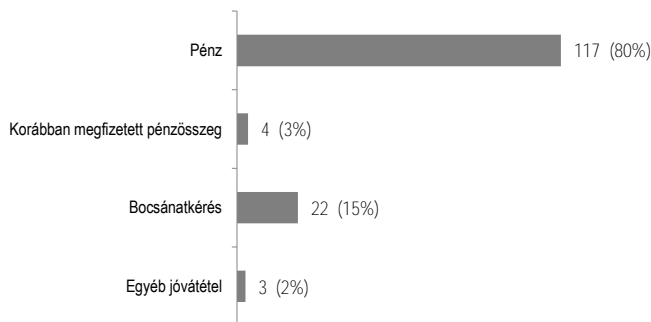
A Fővárosi Főügyészség tanácsstermében lefolytatott helyszíni iratvizsgálat során kiderült, hogy négy ügyben – különböző okok folytán – nem tudták felterjeszteni az iratokat, így ténylegesen 146 bűnügyi akta elemzésére került sor.

A közvetítói eljárásban kötött megállapodások típusai

A megállapodások tartalmát illetően rögzíthető, hogy a sértett és a gyanúsított főként pénzösszeg megfizetésében állapodott meg egymással (117), néhány ügyben (4) a terhelt már korábban megfizette a sértettnek okozott kárt. Több esetben a sértett számára elegendő volt pusztán a gyanúsított bocsánatkérése, sajnálatának kifejezése (22), ezen túlmenően anyagi jóvátételre nem tartott igényt. Úgynevezett egyéb jóvátételben történő megállapodás (3) is fellelhető volt az iratok között: előfordult önkéntes segítő munka vállalása a gyanúsított részéről, illetve megtörtént, hogy a felek egy közös ebéd alkalmával beszéltek át részletesen a bűncselekmény körülményeit, és ezzel kettejük problémáját a sértett megoldottnak tekintette.

1. számú ábra

A közvetítói eljárásban kötött megállapodás tartalma

Az arányok egyértelműen a pénz elsődlegességét mutatják, vagyis olybá tűnhet, mintha a gyanúsítottak ezzel váltanak ki az okozott traumát, sérelmet vagy anyagi kárt, ami valamelyest igaz is. Amikor a gyanúsított és a sértett anyagi jóvátételben állapodik meg, ez nem zárja ki azt (sőt elvárható lenne), hogy azal karöltve a bocsánatkérés is megtörténjen; ezzel szemben mindössze nyolc olyan ügy található, ahol rögzítették, hogy a gyanúsított bocsánatot kért a sértettől, a többi ilyen típusú dokumentum erre nem tesz utalást. A gyanúsítottak és sértettek a jogszabályoknak megfelelően lefolytatott közvetítói eljárásban

önként vettek részt, közöttük a bűncselekmény következményeinek jóvátételében azonos álláspont alakult ki. Ennek alapján kizárólag arra következtethetünk, hogy ezek a megállapodások a sértettek számára is megfelelőek és kifejezetten kedvezőek, a gyanúsítottak oldaláról pedig kétség sem férhet az eredményes közvetítői eljárások pozitív kicsengéséhez.

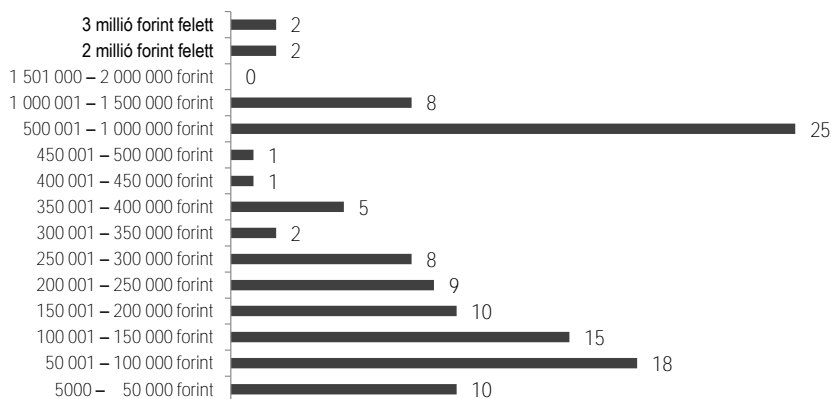
A „bűn ára”, avagy a pénzfizetésben történő megállapodások jellemzői

A pénzfizetésben történő megállapodások csokrában szembevetve, hogy nemcsak a pénzösszeg nagyságrendjében, hanem annak megfizetési módjában is nagymértékű különbségek mutatkoznak. A vizsgált ügyek 83 százalékában pénzre tartottak igényt a sértettek, azonban a teljes összeget nem feltétlenül egy összegben kapták meg. A részletfizetések gyakorisága meglepő módon még a kisebb mértékű jóvátételek esetében is megjelent, nem ritkán öt-hat részletben fizette meg a gyanúsított a százezer forint alatti összeget, de egyes ügyekben akár tizenöt-húsz részletet is engedélyezett a sértett. Az ilyen ügyek 68 százalékában egyösszegű, 10 százalékában két részletben történő teljesítés történt, míg a sértettek 22 százaléka részére a gyanúsított három vagy több részletben tudta csak vállalni a sérelemdíj/kártérítés rendezését.

A megállapodások összecszerúsége is beszédes, hiszen rendkívül eltérő a sértettek által elegendőnek, elfogadhatónak tartott pénz mértéke: a legkevesebb ötezer forint, míg a legmagasabb 3 140 000 forint volt.

2. számú ábra

A közvetítői eljárásban született pénzbeli megállapodások összecszerúsége és gyakorisága

A gyanúsítottak célja egyértelműen a büntetőeljárás megszüntetése, nem csoda hát, ha minden erejükkel igyekeznek elérni, hogy a sértett számára – őszintén vagy érdekből – valamiféle elégtételt kínáljanak. Az előbbieknél tükrében maradhatnak kételyeink, hiszen a bűnügyi iratok áttekintése alapján sem érthető/tudható, hogy a sértetteket milyen gondolatok, érvek és érzések vezérik akkor, amikor hozzájárulnak a közvetítói eljárás lefolytatásához, illetve amikor a jóvátétel módja és mértéke tekintetében döntést hoznak. A vizsgált iratok alapján – ha arra volt adat – sem a sértett életkorával vagy iskolai végzettségével, sem pedig más tényezővel nem hozható összefüggésbe a jóvátétel meghatározása. Vannak esetek, amikor nagyon súlyos, akár testi sérüléssel és maradandó fogyatékossgal járó ügyben csupán egy bocsánatkéréssel „elintéződik” az ügy és jogerős megszüntető határozattal irattárazzák, míg máskor a kisebb tárgyi súlyú bűncselekmény után egy kifejezetten magas pénzösszeg és többletjótételek szükségesek a sértett számára ahhoz, hogy el tudja engedni az ügyet.

A sértettnek a mediátor jelenlétében odabökött „elnézést kérek”, vagy egy meghatározott pénzösszeg kifizetése mögött vajon ténylegesen a gyanúsított őszinte megbánása húzódik meg? A sértettnek nyűg, kellemetlen, bonyodalmas és hosszadalmas a büntetőeljárás, de még nála is jobban és gyorsabban szeretne szabadulni eljárásjogi pozíciójából a gyanúsított. Nem meglepő tehát, hogy a bűnököt „beárazzák”, és a gyanúsítottak mielőbb rendezni igyekeznek az okozott sérelemért járó fájdalomdíj számláját. De mégis mennyit ér egy bűncselekmény? Az iratok sűrűjében erre a kérdésre eltérő válaszok érkeztek, ezekből merítettünk néhányat a pénzösszeg emelkedő sorrendjében.

a) Lopás – 5000 forint

K. György a gyógyszerárban eltette F. Endre pulton hagyott pénztárcáját, a benne lévő 3000 forint készpénzzel, illetve személyes okmányokkal. Az elkövető beazonosítását térfigyelő kamerák és arcképfelismerő program segítette, illetve kiadták az országos elfogatóparancsot is, majd egy építkezésen fogták el.¹³

b) Csalás – 50 000 + 27 950 + 15 000 = 92 950 forint

K. Timea egy internetes oldalon póthajákat kínált eladásra, amelyre N. Nikolett, Sz. Adrienn és S.-né K. Andrea jelentkezett. A sértettek a gyanúsított részére a vételárat és a szállítási költséget megfizették, azonban egy használt fekete hajtincset vagy nejlonszacsokat kaptak dobozban. A gyanúsított elnézést kért a sértettektől, nagyon sajnálta a történeteket. Megfogalmazta

¹³ Budapesti VIII. Kerületi Ügyészség B.3899/2018.

tanulásként, hogy „minden tettének súlya van és felelősséget kell vállalnia, ha ott és akkor nem is, de később biztosan”.¹⁴

c) Testi sértés – 500 000 forint (két részletben)

G. Sándor taxival szállította Paul K.-t Budapesten. A gyanúsított a hátsó ülésen elaludt, majd a címre megérkezve a sértett megpróbálta felébreszteni és a gépkocsiból kisegíteni. Ennek során a gyanúsított felébredt, támadólag lépett fel a taxissal szemben, és három alkalommal ököllel a feje irányába ütött. A sértettnek sikerült kitérnie az ütések elől, majd a gyanúsított üldözni kezdte, a földre rántotta, fejét az úttestbe verte, nyakán szorítófogást alkalmazott. A sértettnek sikerült ebből is kiszabadulnia, és visszaülnie a taxiba (nyolc napon belül gyógyuló könnyű sérülés).¹⁵

d) Rongálás – 605 000 forint

B. Gergely a Savoya park alatti kézi autómósóba beállt Audi személygépkocsijával, majd a mosás közben ingerültté vált: két alkalommal is földhöz vágta a pisztolyt, amikor pedig az öblítési fázisnál leállt a mosás, odalépett a mosóállás totemjének LCD-kijelző paneljéhez, és azt betörte oly módon, hogy a mosópisztolyt hozzávágta. Az érintőkijelzős panelt – amely a készülék vezérléséért is felel – teljes egészében ki kellett cserélni.¹⁶

e) Közúti baleset okozása – 1 000 000 forint (tizenhét részletben)

Cz. Zoltánné Chevrolet Spark személygépkocsijával közlekedett. Egy kereszteződéshez érve egyenesen kívánt továbbhaladni, de figyelmetlensége miatt nem észlelte a stoptáblát, ezért lassítás nélkül behaladt a kereszteződésbe, ahol a sértett által vezetett autónak ütközött. Ennek hatására a sértetti autó kisodródott majd felborult, és egy oktató gépjárműnek ütközött, amelyben J. Norbertné a bal váll zúzódását szenvedte el (nyolc napon belüli sérülés), N. László pedig lépszakadást, bordatörést, tüdőzúzódást és zúzott fejsérülést szenvedett (ténylegesen négy-hat hét gyógytartam, a lépeltávolítás miatt maradandó fogyatékoságot okozott).¹⁷

f) Közúti baleset okozása – 1 200 000 forint (tizennyolc részletben)

Sz. Lajos az M0-s autópályán haladt, amikor sávváltáskor a külső forgalmi sávban közlekedő O. Sándor által vezetett motorkerékpárnak ütközött. Az erőhatás következtében a motor stabilitását veszítette, oldalára borulva az úttesten csúszni kezdett. A motoros az úttest szélén lévő betonszegélynek csapódott, majd az úttestre zuhant (szegycsont ficamos törése, hátszigolya összeroppanásos törése, többször bordatörés, nyolc-tíz hét gyógytartam; a há-

¹⁴ Budapesti IV. és XV. Kerületi Ügyészség B.2300/2015.

¹⁵ Budapesti IX. Kerületi Ügyészség B.130/2018.

¹⁶ Budapesti XI. és XXII. Kerületi Ügyészség B.3149/2020.

¹⁷ Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészség B.3177/2018.

ti gerincszakasz mozgásainak érdemi beszűkülése, valamint a szegycsonttöréssel összefüggésben a mellkas deformitása maradt vissza, e maradványtünetek maradandó fogyatékoságnak minősülnek).¹⁸

g) Közúti baleset okozása – 2 000 000 forint (tizenhárom részletben)

T. Péter Audi személygépkocsijával egy kereszteződéshez érve jobbra kívánt bekanyarodni, ugyanekkor futva megkezdte áthaladását dr. Ny. Miklós gyalogos. A napsütés miatti korlátozott látási viszonyokra is figyelemmel a gyanúsított csak akkor észlelte a férfit, amikor már nem tudott megállni, ezért elütötte a gyalogost, aki az oldalára esett és sípcsonttörést szenvedett (ténylegesen hat hónap gyógytartam).¹⁹

h) Jogtalan elsajátítás – 3 140 565 forint (két részletben)

Az egyik zrt. tévedésből, adminisztrációs hiba folytán egy nagyobb összeget (10 640 565 Ft-ot) utalt át egy kft. bankszámlájára. Amikor észlelték a hibát, rögtön kérték az összeg visszautalását, de annak csak részben tettek eleget.²⁰

Kizárólag bocsánatkérés mint sértetti igény

A közvetítői eljárásokban megjelenő bűncselekmények változatossága a sértetti igények sokoldalúságát hozta magával. Teljesen esetleges, hogy egy-egy cselekmény kapcsán mivel elégszik meg a sértett, márpedig ebben a kontextusban kizárólag az ő véleménye határozza meg az eljárás további sorsát, és nem mellesleg a gyanúsított büntetlenségét. Vannak sértettek, akik maguk viselik az elkövető által okozott anyagi kárt (helyreállítás, javítás, pótlás költségei) és annak megtérítését nem kérik, sőt egyesek a néhány napon belül gyógyuló kisebb sebek, vagy a több hét, esetleg hónap gyógytartamot igénylő sérüléseik esetén sem kérnek anyagi jóvátételt egyfajta vigaszként, sérelemdíjként.

a) Cserbenhagyás

T. Le Hung Opel Vivaro tehergépkocsijával a pályacsengő alkalmazása ellenére sem adott elsőbbséget a villamosnak. A vészfékezés következtében egy álló utas a vezetőfülke üvegfalának esett, amely betörött. A gyanúsított észlelte az okozott veszélyhelyzetet, ennek ellenére a villamossínról történő letolítás után a helyszínről távozott. Felelősségét elismerte, elnézést és bocsánatot kért a sértettől és az unokáitól is. Levonta a következtetéseket és a tanulságokat: azóta óvatosan közlekedik, többet és jobban figyel az útra és a közlekedésben résztvevőkre.²¹

¹⁸ Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészség B.3880/2018.

¹⁹ Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészség B.3689/2017.

²⁰ Budapesti II. és III. Kerületi Ügyészség B.4188/2017.

²¹ Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészség B.7567/2016.

b) Közúti baleset okozása

V. Zoltán Opel Astra személygépkocsijával a gyalogos-átkelőhelyet nem a tőle elvárható körültekintéssel és fokozott óvatossággal közelítette meg, ezért nem észlelte az ott átkelésüket már megkezdő gyalogosokat. A jármű bal oldali első kerekével K. Ibolya lábfejeére ráhajtott, majd őt a visszapillantó tükrével elsodorta (lábközepcsonttörés, ténylegesen két hónap gyógytartam). A gyanúsított sajnálatát fejezte ki és bocsánatot kért, nyilatkozata szerint a baleset óta még óvatosabban vezet.²²

c) Közúti baleset okozása

H. Zoltán Toyota Corolla személygépkocsijával haladt, amikor egy kijelölt gyalogos-átkelőhelyen a zöld jelzésre megkezdte áthaladását R. Nikolett gyalogos. H. Zoltán úgyszintén zöld jelzésre bekanyarodott, azonban már csak akkor észlelte a sértettet, amikor az elsőbbséget fékezés ellenére sem tudta megadni, így a gyalogost a járda közepső területén elütötte, ennek hatására a sértett a gépkocsi elé, az úttestre zuhant (homlokduzzanat, lágyrészszűződés, kulcscsont elmozdulással járó törése, ténylegesen hat-hét hét gyógytartam). A gyanúsított a kórházban is meglátogatta a sértettet, virágot és csokoládét vitt neki, többször bocsánatot kért, egyúttal felajánlotta bárminemű segítségét.²³

Önkéntes segítő munka, közös ebéd, későbbi tájékoztatás...

Vannak helyzetek, amikor pusztán a bocsánatkérés nem elengedő, ezen túlmenően, ha pénz nem is, de valamiféle többletfeltételt még támasztanak a sértettek a gyanúsítottak felé. Előfordult, hogy a sértett azt kérte a gyanúsítottól, hogy ő is ott lehessen, amikor a családjának beszámol a közvetítői eljárásban történekről, és közösen átbeszélhessék az eseményeket (az őszinte megbánásra volt kíváncsi), de arra is volt példa, hogy a sértett a közösségi oldalon történő nyilvános bocsánatkérést is igényelte a gyanúsítottól.

a) Lopás – önkéntes segítő munka

K. Károly a kerékpártárolóban a rögzítésre szolgáló oszlopról letört egy Mol Bubi kerékpárt, a riasztórendszer jelzésére a diszpécser észlelte, hogy a kerékpár mozgásban van. A Közbringa Kft. tájékoztatása szerint az ellopott kerékpárt az elkövető visszaadta, így a lopási kár (230 ezer forint) megtérült, de a rongálási kár (6900 forint) nem. A gyanúsított jóvátételként vállalta, hogy négy alkalommal, naponta legfeljebb nyolc órában önkéntes segítőtevékenységet végez a sértett számára, és ezt teljesítette is.²⁴

²² Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészség B.3210/2018.

²³ Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészség B.6576/2017.

²⁴ Budapesti II. és III. Kerületi Ügyészség B.3339/2018.

b) Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés – közös ebéd

N. Károly a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér 2/A termináljában az általa vezetett Charlotte vonatával és az ahhoz csatolt vonatmánnal közlekedett, kis körben megfordulást végzett. Nem mérte fel, hogy egy ott álló személygépkocsi miatt a rakománya kiterjedésére is figyelemmel nem tud kellő oldaltávolságot tartani, emiatt nekiütközött a várakozó csomagszalag vonatmányának. Ennek hatására a dollykocsi és a vonatmány előremozdult, és az ott szerelést végző E. Tamásnak ütközött, a két jármű közé szorítva a sértettet (hüvelykujjtörés, lábszárhámhorzsolás, nyolc napon túl gyógyuló sérülések). A bocsánatkérésen túlmenően a gyanúsított meghívta a sértettet ebédelni egy általa tetszőlegesen választott étterembe, majd a felek igazolásként becsatolták a mosolygós fényképeket (a sértett választása cigánypecsenye, rántott sajt, túrós palacsinta és kóla volt).²⁵

c) Rongálás – későbbi tájékoztatás kérése

S. Márk a dr. M. Béla tulajdonát képező, és éjszaka az utcán parkoló Audi A3 gépjármű bal hátsó kilincset két kézzel megrángatta, majd az ajtót rugdosni kezdte. A rongálással okozott kár 115 879 forint, amely nem térült meg. A sértett a gyanúsított bocsánatkérését elfogadva azt kérte, hogy az egyetem sikeres befejezése után, annak eredményéről tájékoztassa őt e-mailben, ezt a gyanúsított megígérte.²⁶

Fiatalkorúak a közvetítói eljárásban

Úgy tűnik, hogy a fiatalkorúakhoz nemcsak a büntetőjog kapcsol enyhébb szankciókat, hanem elnézőbbek velük a sértettek is. A vizsgált iratok között felbukkanó kisebb-nagyobb „csínytevések” bizony már elérték a büntetőjogi beavatkozás határát, viszont a megindult büntetőeljárás megszüntető határozattal történő befejezéséhez elegendő volt csupán a bocsánatkérésük.

a) Rongálás

Fk. G. János a KÖKI Terminál bevásárlóközpont lépcsőházának falára egy 117 × 54 centiméter nagyságú, a földszinten pedig 42 × 27 centiméteres felületen egy állati koponyát rajzolt. A gyanúsított felelősségét belátta, sajnálatát fejezte ki, amelyet a sértetti képviselő elfogadott. Azt kérte a gyanúsítottól, hogy a jövőben tartózkodjon falfirkák engedély nélküli elhelyezésétől közterületen, középületeken vagy magántulajdonban lévő épületeken, amennyiben

²⁵ Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészség B.7468/2017.

²⁶ Budapesti II. és III. Kerületi Ügyészség B.1855/2018.

pedig barátai erre készülnek, beszélje le őket. A gyanúsított ezt megígérte, a sértettnek egyéb jóvátételi igénye nem volt.²⁷

b) Testi sértés

Fk. Gy. Norbert hógolyózni kezdett az osztálytársaival, amelynek során kk. Z. Gergely viccből eldobta a gyanúsított hátizsákját. Ettől a gyanúsított indulatba jött, és ököllel arcon ütötte a kisiút, aki ettől a földre esett (ajakduzzanat, hámfoszlás, íny vérbőséggel járó sérülése). A fiatalok a közvetítő előtt megbeszélték a bűncselekményhez vezető okokat és annak következményeit, majd a gyanúsított kifejezte a sajnálatát a sértettnek, aki ezt elfogadta.²⁸

Biztonsági kamerák, közterületi térfigyelő kamerák segítő közreműködése

A robbanásszerű technológiai fejlődés nyomán napjainkra bárki számára elérhetőek a képfelvevő berendezések²⁹, ráadásul azok széles kínálatából válogathatunk. Nyugat-Európában már a hatvanas években megjelent a kamerás térfigyelés, közbiztonsági célra történő felhasználása azonban csak a kilencvenes évektől terjedt el.

Kezdetben főként a városi közterületeken helyeztek el kamerákat forgalom-biztonsági és felügyeleti céllal, viszont a felvételek rögzítésére nem került sor. Budapesten 1993–1994 között elsőként a belvárosi Váci utcában szereltek fel térfigyelő kamerákat, majd az ország több városában, illetve a fővárosi kerületekben telepítettek ilyen rendszereket a bűnügyileg frekvenciált helyekre, például a prostitúció kiszorítására, a gépjárműfeltörések, autólopások, lakásbetörések, zseblopások minimalizálására, az engedély nélküli árusítások kiszűrésére, az utcai forgalom figyelésére és szabályozására.³⁰ Az önkormányzatok részéről is egyre gyakrabban felmerülő igény, hogy a preventív hatás miatt épületeiket, vagy akár a közterületeket kamerás megfigyeléssel védjék a jogellenes cselekményektől. A teljes lakosság érdeke a közúti szabálysértések, gyorsajtások meg-

²⁷ Budapesti I. és XII. kerületi Ügyészség B.428/2018.

²⁸ Budapesti I. és XII. kerületi Ügyészség B.3401/2018.

²⁹ Kiss Attila: A közterületi térfigyelő rendszerek szabályozásának kihívásai a magyar jogalkotásban és jogalkalmazásban. *Infokommunikáció és Jog*, 2011/4. <https://infojog.hu/kiss-attila-a-kozteruleti-terfigyelo-rendszerek-szabalyozasanak-kihivasai-a-magyar-jogalkotásban-es-a-jogalkalmazásban-20114-45-136-143-o/>

³⁰ Horváth Zsolt: Rendőrségi kamerás térfigyelés Magyarországon – Választanunk kell a közbiztonság és az emberi jogok között? *Optimi Nostri*, 2007, 121. o. <https://dfk-online-sze.hu/images/optimi%20nostri/2007/HorváthZs.pdf>

akadályozása, valamint a bűncselekmények megelőzése, az áldozatoknak pedig jogos érdekük az elkövető mihamarabbi felderítése.³¹

A közterületek megfigyelése vonatkozásában a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény vagy a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény szabályait érdemes megvizsgálni (attól függően, hogy a képfelvevő berendezést ki telepítette). A jogszabályok pontosan meghatározzák³², hogy a felvételek milyen célból használhatók fel, így például

- bűncselekmény, szabálysértés vagy a közlekedés szabályainak megsértése miatt indult büntető-, szabálysértési, valamint más hatósági eljárás során;
- körözött személy vagy tárgy azonosítása érdekében;
- intézkedés jogszerűségének megállapítására irányuló közigazgatási hatósági eljárásban;
- az érintett személy jogainak gyakorlása/személyazonosságának megállapítása érdekében.

Talán azzal is kevesen vannak tisztában, hogy a felügyelet ezeket a felvételeket a rögzítés utáni harminc nap elteltével haladéktalanul törli, ezért bármely bűncselekmény elkövetése után gyorsan intézkednünk kell a felvételek beszerzése iránt, mert könnyen előfordulhat, hogy az eljárás útvesztőjében kifutunk ebből a határidőből, értékes bizonyítékokat veszítve ezzel. A felvételek törlésének a rendőrség esetében is szigorú szabályai vannak, azokat – különböző szempontok alapján – három munkanap, haminc nap vagy egy év elteltével törölni kell. Fontos előírás azonban, hogy a rendőrség együttműködik a kormány által kijelölt központi tárhelyszolgáltatóval, ezért – amennyiben annak műszaki és technikai feltételei adottak – a kijelölt tárhelyen rögzítik a közlekedésrendészeti intézkedés során, valamint a közterületen közbiztonsági, bűnmegelőzési és bűnüldözési célból készített felvételeket.

Az elmúlt évek felderítési mutatói, illetve a jogalkalmazók tapasztalatai egyértelműen alátámasztják, hogy a társadalom igazságérzete és a sértettek jóvátétele szempontjából végső lehetőséget jelentenek ezek a felvételek. Számos büntetőeljárásban a kamerafelvételek voltak a hatóságok segítségére, anélkül szinte biztosan egy újabb „elkövetőhiányos” megszüntető határozat duzzasztaná a statisztikát. Jelentőségükre tekintettel néhány szemléltető példa:

³¹ Rádi Vilmos: Önkormányzati kamerarendszerek üzemeltetése a GDPR hatálybelépése után. *Jegyző és Közigazgatás*, 2020. január 31. <https://jegyzo.hu/onkormanyzati-kamerarendszerek-uzemeltetese-a-gdpr-hatalybelepese-utan/>

³² Köztervtv. 7. § (6)–(6a), (7) bek.; Rtv. 42. § (1)–(10) bek.

a) Lopás – 13 000 forint

K. Szilvia bement egy ékszerboltba, majd kérte az eladót, hogy mutasson neki ezüstgyűrűket. Kihasznlva, hogy az eladó más vevőket is kiszolgál, a dobozokból hat darab gyűrűt a táskájába rejtett, és fizetés nélkül távozott. A gyanúsított ezt megelőzően is járt az üzletben és tulajdonított el ékszereket az eladó figyelmetlenségét kihasználva. A közvetítői eljárásban K. Szilvia nagyon szégyellte magát, és sajnálja a történeteket, azt mondta, nem érti hogyan követhetett el ilyet, amikor tudta, hogy kamera van az üzletben.³³

*b) Jármű önkényes elvétele – 76 200 forint szervizdíj és javítási költség
+ 10 000 forint munkaidő-kiesés*

T. Tamás az éjszakai órákban, ittas állapotban beszállt egy sörfőzde közforgalomtól elzárt udvarán található Daihatsu típusú személygépkocsiba. A jármű belső terében elhelyezett indítókulccsal beindította, majd az udvaron megfordult, és a kapunak hajtott. Ez után kiszállt a járműből, és távozott a helyszínről, azonban a térfelügyelő biztonsági kamerák az eseményt teljes egészében rögzítették.³⁴

c) Rongálás – 134 620 forint

W. András egy bevásárlóközponthoz tartozó parkoló kijáratánál kiszállt Fiat Punto személygépkocsijából, majd a két alumíniumsorompó közül az egyiket két kézzel előre, míg a másikat hátrafelé tolva elhajlította úgy, hogy az autóval a sorompók között kiferjen. Ezt követően visszaült az autóba, és elhajtott a helyszínről, de a biztonsági kamera felvételei rögzítették a történeteket.³⁵

d) Rongálás – 159 200 forint

R. Ferenc az esti órákban megrongálta a sértett VW gépkocsiját akként, hogy a kutyasétáltató póráz végével végigkarcolta annak jobb oldalát. A sértett azt monda, hogy a kutyáját ért bántalmazás miatt lett ingerült, és idegességében megkarcolt egy autót úgy, hogy annak tulajdonosát nem ismerte; felderítését a közterületi térfelügyelő kamerák segítették.³⁶

e) Rongálás – 171 900 forint

K. István az Infinity Esport Bárban nekidobott egy videójáték-konzolt a Samsung LED Digital Signage típusú kijelzőnek, amely emiatt betörött. A kamerafelvétel-elemzés nyomán jól kivehető, hogy a gyanúsított a falon elhelyezkedő monitorba dobja a kezében lévő konzolt, majd társaival sietve távoznak a kijárat felé.³⁷

³³ Budapesti XI. és XXII. Kerületi Ügyészség B.4010/2018.

³⁴ Budapesti XIV. és XVI. Kerületi Ügyészség B.5198/2018.

³⁵ Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészség B.2785/2019.

³⁶ Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Ügyészség B.1710/2019.

³⁷ Budapesti VIII. Kerületi Ügyészség B.2041/2018.

f) Rongálás – 216 027 forint

K. Zsolt az esti órákban egy követ dobott az OTP Bank bejáratí ajtajának, amitől az megrepedt, és ily módon használhatatlanná vált. Tekintettel arra, hogy a kamerafelvétel alapján beazonosították az elkövetőt, az okozott kár megtérült.³⁸

g) Rongálás – 310 000 forint

K. Réka az esti órákban kulccsal végigkarcolta B. Gergő VW Passat típusú személygépkocsijának sárvédőjét és oldalát, mivel tévesen azt gondolta, hogy a gépjármű korábban felborította a közelben egy KRESZ-táblához láncolt kerékpárját. N. Bertalan ugyanezen okból bicskával az autó első és bal hátsó kerékét több szúrással kiszúrta. Az elkövetők felkutatásában a rendőrség által beszerzett, a közelben található lakóépületekre felszerelt biztonságikamera-rendszerek és a közterületi kamerák felvételei segítettek. A sértett elé tárták a kamerafelvételeket, és vallomásából kiderült, hogy azt a bizonyos kerékpárt már többször is látta, vélelmezi, hogy tulajdonosa ott dolgozhat a közeli csokoládéboltban. A sértett elgondolása beigazolódott. A nyomozó hatóság megjelent a Csokoládé Outletben, ahol az üzletvezető a bemutatott fénykép alapján azonosította a nála eladóként dolgozó hölgyet.³⁹

Zárógondolatok

Az igazság kiderítése általában axiómaként, valamiféle megkérdőjelezhetetlen alaptényként kerül kapcsolatba a büntető igazságszolgáltatással⁴⁰, amelynek hitelességét (elvileg) senki nem vonja kétségbe. A büntetőeljárás során az egyetlen tisztán konszenzuális eljárási formula a közvetítói eljárás, mely céljából adódóan a sértett által elszenvedett sérelem reparációját helyezi előtérbe az állami büntetőigény érvényesítésével, illetőleg a szankcionálással szemben. De mit tartalmazzon az a megállapodás, amely az ügyészség számára is elfogadható? Miként árazható be egy bűncselekmény, vagy másként: mennyi a különböző bűnök „ára”? Melyek azok a lehetőségek, amelyek nem sértik a jó erkölcsbe ütközés tilalmát? Mégis mi az, ami nem zavarja a társadalom igazságérzetét és garantálja az elkövető jövőbeni jogkövető magatartását?

A közvetítói eljárás megengedhetősége tárgyában való döntés különös körültekintést igényel. Az eljárásnak mindig a sértett érdekeit kell szolgálnia, még-

³⁸ Budapesti II. és III. Kerületi Ügyészség B.561/2020.

³⁹ Budapesti VIII. Kerületi Ügyészség B.3998/2018.

⁴⁰ Elek Balázs: *A jogerő a büntetőeljárásban*. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszék, Debrecen, 2012, 15. o.

hozzá úgy, hogy ennek mérlegén az állam büntetőjogi igényének érvényesítése ne sérüljön. Szigorúan vizsgálni kell, hogy az egyéb feltételek fennállása mellett a bűncselekmény jellege, az elkövetés módja, a gyanúsított személyi körülményei lehetővé teszik-e a büntetés kiszabásától való eltekintést, a büntetési célok érvényesülését. Személy elleni erőszakos, illetve hozzátartozó sérelmére elkövetett bűncselekmények esetén az eljáró ügyésznek figyelembe kell vennie a személyi függés mértékét és mibenlétét a sértett hozzájárulásának, vallomása tartalmának értékelésénél. A függőségi helyzetben lévő sértett felé irányuló egyszerű bocsánatkérés nem minden esetben lehet az a tevékeny megbánás, ami lehetővé teszi a büntethetőség megszűnését vagy a büntetés korlátlan enyhítését. Az elkövető további bűncselekmény elkövetésétől való visszatartása is legalább annyira fontos, ezért az egyéni prevenció szempontjainak maradéktalanul érvényesülniük kell.⁴¹

A kutatási eredményekből látható, hogy a resztoratív igazságszolgáltatás céljai, illetve erényei akár ellentmondásban is állhatnak egymással. Az ügyész-ségi beszámolók rámutattak arra, hogy az elkövetők gyakran a beismerő vallomás ellenére sem ismerik el a felelősségüket, melynek oka éppen abban rejlik, hogy e vallomásuk nem feltétlenül őszinte megbánáson alapul, hanem önös érdekekhez, még hozzá a büntetés elkerüléséhez kapcsolódik. Jellemzően az elkövetők indítványozzák a közvetítői eljárás lefolytatását, a beszámolók alapján elenyésző számban történik sértetti kezdeményezés (legfeljebb csak hozzájárulnak). A közvetítői eljárás tipikus területe a közlekedési ügyszak, azonban több ügyészség számolt be arról, hogy ezen a területen leginkább az elutasító határozatok száma emelkedett (a bírósági eljárás lefolytatását a társadalomban megfigyelhető egyre durvább közlekedési szabályszegések, illetve a járművezetésre alkalmatlanság indokolja).

A jogalkotói szándéknak alapvetően a vagyoni reparáció vagy a „sérelemdíj” szerep felelne meg, ami viszont számos esetben elmarad, vagy ha meg is jelenik a konkrét megállapodások között, jelentéktelen összeget képvisel az elszenvedett traumához képest. Vagyon elleni bűncselekmény esetében a jóvátétel főként a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésére korlátozódik (még a részletfizetéshez is hozzájárulnak a sértettek), míg például a magánlaksértés, testi sértés vagy zaklatás miatti eljárásban inkább csak a bocsánatkérés jellemző. Tapasztalható, hogy a sértettek nem kellően tájékozottak a tevékeny megbánás változatos lehetőségei és az általuk kérhető módjait illetően (a visszajelzések alapján ilyenfajta tájékoztatást a nyomozó hatóságok ritkán adnak), holott – az

⁴¹ A kutatáshoz írásban érkezett ügyészi észrevétel.

ügyészek véleménye szerint – a később megkötendő megállapodás előtt a feleknek a fő irányokban nyilatkozniuk kellene a tevékeny megbánás módjáról azért is, hogy annak lehetőségéről az ügyész(ség) megalapozottan dönteni tudjon.

A közvetítói eljárások megghiúsulása általában két okra vezethető vissza: az egyik, hogy már létre sem jön a megállapodás (a terheltek elérhetetlenné válnak vagy nem jelennek meg a közvetítő előtt), a másik pedig, hogy a megállapodásban foglaltakat nem teljesítik. Az ügyészi megtagadások legnagyobb arányban a Btk. 29. § (3) bekezdésében meghatározott kizáró rendelkezéseken alapulnak, vagyis az elkövető különös vagy többszörös visszaeső, a bűncselekményt felfüggesztett szabadságvesztés, próbára bocsátás vagy feltételes ügyészi felfüggesztés hatálya alatti követte el, kisebb hányadban pedig a sértetti hozzájárulás hiánya, illetve a gyanúsított személyében, vagy az elkövetés módjában rejlő okok zárják ki a közvetítói eljárás megengedhetőségét.

A közvetítói eljárás gyors befejezése hatékonyan szolgálja az általa elérendő célokat, viszont egy elhúzó eljárás esetén az elkövető és a sértett is oly mértékben „eltávolodhat” a cselekménytől és annak következményeitől, hogy az elérni kívánt resztoratív és alternatív cél teljesen kiüresedhet.

A korábbi kutatási eredményekből is úgy tűnik, hogy a mediáció valóban sikertörténet Magyarországon⁴², a jogintézmény alapvetően beváltotta a hozzá fűzött reményeket, és bár a felek közötti megegyezés nem garantálja, de elősegítheti a gyanúsítottak jövőbeni jogkövető magatartását. Az ügyészségek meglátása szerint az egyes régiókban mutatkozó nehéz szociális helyzet és szegénység mind az elkövetők, mind a sértettek oldalán előrevetíti az erkölcsi jóvátétellel befejeződő közvetítói eljárások számának növekedését, illetve ezen okból fontosabb szerep juthat a természetbeni (egyéb) jóvátételeknek. Az ügyészségi beszámolók rávilágítottak arra is, hogy a jogintézmény jövőbeni alakulására vélhetően kihat majd a bűncselekmények számának több éve tartó csökkenése, azaz várhatóan kevesebb ügyet fognak közvetítói eljárásra utalni. Ettől függetlenül viszont erőteljes ügyészi álláspontként jelent meg az ország valamennyi pontjáról, hogy a közvetítói eljárás csupán lehetőség és semmiképp sem kötelezettség, így az ügyész, mint közvádó, nem mondhat le arról a szerepéről, hogy az igazságszolgáltatás közreműködőjeként az állam büntetőigényét érvényesítse.

⁴² Barabás A. Tünde: A megbánás helye és szerepe a magyar büntetési rendszerben – mediáció Magyarországon. In: Hollán Miklós – Barabás A. Tünde (szerk.): *A negyedik magyar büntetőködex: régi és újabb vitakérdések*. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Budapest, 2017, 78. o.

Az ügyészség legfontosabb feladata a bűncselekmények üldözése és a bűncselekmények elkövetőinek felelősségre vonása, s funkcióját – az időszerűségi mutatók és a munkateher csökkentésének oltárán – a rajta kívül álló felek eltérő akarata nem csorbíthatja.